

Gospodarski Glasnik

za Štajersko.

List za gospodarstvo in umno kmetijstvo.

Izdaja ces. kr. kmetijska družba na Štajerskem.

List velja na leto 4 krone.

Udje družbe prispevajo na leto 2 kronl.

Udje dobé list zastoj.

Vsebina: Zemljiško vprašanje in rimsko pravo. — Pod črto: Dva soseda. — Razgovor o druginji živil. — Zimski mošancelj, glavna štajerska sadna vrsta. — Nova travniška brana. — Kmetje, pozor pri nakupu umetnih gnojil. — Gospodarski pomen sadjereje. — Kmetijska predavanja za vojake. — Agrarni razgled. — Ali so vrane koristne ali škodljive. — Perutninarski list: Perutninarski kongres v Gradcu, 22. septembra 1908. — Tržna poročila. — Zadruga: Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem. — Oznanila.

Zemljiško vprašanje in rimsko pravo.

Po starem germanskem pravu (in lahko trdimo: po pravnih pojmi vseh arijskih narodov) je bila zemlja skupna last. Bila je last občine ali roda in posameznik jo je dobil samo v porabo. Zato se na tako zemljišče tudi ni mogel vzeti dolg, kakor so današnji zemljiški dolgov in hipoteke. Drugačne razmere so se pojavile v rimskem pravu, ki je očitno nastalo pod semitskim vplivom. Po rimskem pravu sta zemljišče in zemlja zasebna last kakor vsako drugo blago. Lahko se prodata, zastavita ali zadolžita. Iz tega izhajajo one čudne posledice, na katerih boleha vse naše gospodarsko življenje. Posestnik, na primer kmet, ki vzame na svoje posestvo kak dolg, obteži na ta način svojo zemljo navadno z večnim davkom. Kajti on in njegovi nasledniki lahko le v zelo redkih slučajih popolnoma zbrisejo ta dolg. Saj pridelajo navadno le toliko, da lahko živijo in plačujejo obresti. Če pa pridejo enkrat slaba leta, potem ne morejo niti obresti

več plačevati in kmet mora vzeti zopet nov dolg na svoje, že tako zadolženo zemljišče. Tako zabredejo celi rodovi vedno globlje v dolgove in postanejo pravi sužnji obresti. Sin zadolženega kmeta se z dolgom že rodi. Že v zibelki mu je določena usoda, da bo moral večino svojih delavnih moči porabiti le za to, da bo plačeval obresti od dolgov, ki so vknjiženi na njegovem posestvu.

Tak človek se ne rodi kot prost človek, ampak kot pravi suženj dolga. In to tlačanstvo je hujše, kakor pa je bilo tlačanstvo za časa vitežtva v srednjem in novem veku. Kajti tak gospod se je v starih časih vsaj zavzemal za svoje tlačane in jih je branil pred zunanjimi sovražniki. Moral je namreč gledati na to, da so se dobro razvijali in da so uspevali. Na to današnji kapitalist ne gleda. On pomaga, če treba, kmeta uničiti, ker je pri tem njegov dobiček še večji. On večkrat celo dela naravnost na to, da kmeta popolnoma uniči.

Te razmere so se poslabšale, odkar imamo uvedeno novo dedno pravo, po katerem se zemljišče oceni kot kapital in

ko morajo dobiti vsi dediči svoj delež izplačan. Ta delitev pri dedščini sili naravnost vse posestnike, da najemajo zemljiške dolgove. Odkod pa naj dobijo toliko gotovine, da bi izplačali takoj dediče. Torej je v tem dednem pravu res nekako prisilno zadolževanje. Naše postave in naše gospodarske razmere so danes tako urejene, da se mora vsak posestnik zadolžiti, ali se hoče ali pa noče.

S posestvom v mestu je še skoro huje ko z onim na deželi. Ker je prodaja zemlje tukaj popolnoma prosta, se pri tem čez mero špekulira in zemlja se na ta način čez mejo podraži. Vsak kos zemlje, ki bo mogoče kedaj dober za stavbišče, kupijo pravočasno špekulanti, ker upajo, da bodo pozneje imeli pri prodaji velikanski dobiček. Dočim je kvadratni meter dobre poljedelske zemlje blizu mesta vreden kakih 50 v, se najde kmalu špekulant, ki ponudi zanj 2 do 3 K in kupi za to ceno večjo ali manjšo zemljo. Če se stavbe bližajo temu posestvu, se njegova cena zelo hitro viša in čez čas se proda kvadratni meter istega zemljišča za 5 do 6 K. Tako dobi špekulant tisočake

Dva soseda.

Dva kmeta, Andrej in Bolta, vsak kakih 30 let star, sta ob istem času prevzela domačije.

Njuna posestva so bila enako velika, enake vrednosti, srednje velike kmetije, ki ne potrebujejo in ne redijo mnogo ljudij in na katerih mora biti kmet sam svoj hlapec.

Vsak je imel par tisočakov dolga v zemljiški knjigi, vsak je moral izplačati brate in sestre.

Mlada kmeta sta si poiskala vsak eno pridno ženko. Obema, Andreju in Bolti se je posrečilo z ženitvo, samo da je Andrejeva žena imela par zdravih in pridnih rok — in ne krajcarja pod palcem — Boltejeva pa 5.000 gld.

Bolta je s petimi tisočaki svoje žene najprej zemljiško knjigo očistil vknjiženih dolgov, plačal pristojbine za prevzem posestva, izplačal brate in sestre in je bil brez dolga.

Andrej je vzel v hranilnici 2.000 gld. na posodo, plačal pristojbine, izplačal brate in sestre, je bil z denarjem na ta način pri kraju, zato pa 5.000 gld. dolžan.

In tedaj sta začela oba gospodariti. Pridna sta od zore do mraka, varčna, komaj si privoščita četrtinko vina ob velikih praznikih in stiskata tako, da si upata komaj zvečer po končanem delu zažgati pipo tobaka.

Andrej pravi: Teh 5.000 gld. mi ne bo vrata zavilo! 250 gld. obresti bom že spravil skupaj, potem pa mi ne morejo nič. Večkrat bom menda tudi od dolga lahko kaj odplačal.

Prvo leto je bil njegov dohodek: par telet, ki mu po svoji barvi niso bila všeč, par svinj, dva, trije junčki. Trgovec, kovač, čevljar, krojač, tesar in hlapec rabita tudi denar, davkarija noče čakati in tako mu preostane pri vsem varčevanju vsako leto komaj 250 gld. za obresti.

Če ima v kakem posebno rodovitnem letu 100 gld. preveč, potem treba sigurno dati hlev pokriti ali narediti v njem nova tla ali pa so popolnoma doslužile studenčeve cevi.

Tako ne more od dolga nikdar nič odplačati.

Vsako leto — on ima za to že poseben, določen dan — gre Andrej v hranilnico obresti plačat. Lahko to delo ni.

Njegov tovariš iz šolskih let in njegov sosed, pa računi tako: Če lahko moj sosed dene vsako leto 250 gld. na stran, potem si lahko tudi jaz prihranim vsako leto pet petdesetakov. Kar je njemu mogoče bo menda tudi meni. In tako hodita Andrej in Bolta leto za letom v hranilnico; eden plačuje obresti, drugi pa vlaga denar na obresti.

Minilo je 31 let. Prej mlada kmeta sta postala stara možakarja. Zdravje, srečo in blagoslov sta imela ves čas; v hlevu in v hramu se ves ta čas ni zgodila nobena nesreča. Vsak je pridno delal, zato pa si hočeta sedaj odpočiti. Fanta imata vsak že stara 30 let, toliko, kolikor sta bila sama, ko sta domačije prevzela. Mladi naj sedaj prevzamejo, ona gresta v prevžitek.

Sedaj pa se pokaže razloček. Andrej je še vedno 5.000 gld. dolžan, kakor pred 31 leti. V hranilnico je znosil 7.750 gld. in vendar se njegov dolg ni niti za en vinar znižal. Trudil, mučil se je in varčeval, a samo za obresti! Vse zaman teh dolgih 31 let. Če bi ga parkrat zadela nesreča, da nebi mogel o pravem času prinesti obresti, pa bi prišlo

dobička, ne da bi se za to kaj trudil. A tudi drugi in celo še tretji špekulant ima dobiček pri tej trgovini z zemljo; če pride nazadnje ta zemlja res v roke onega, ki misli na njej staviti hišo, potem stane kvadratni meter mogoče 15 do 20 K, večkrat celo 40 do 50 K — isti kvadratni meter, ki je pred kratkim časom veljal le 50 v.

Seveda je stavba na taki zemlji zelo draga, in najemnik se po pravici pritožuje o velikanski najemnini, ki jo mora plačevati za stanovanje. Zabavlja na gospodarja, v katerem vidi svojega tlačitelja. Ne pomisli pa pri tem, da je ravno gospodar oni, ki je najbolj tlačjen. Navadno ima po dve do tri hipoteke na stavbi in ima vedno skrbi, da spravi pravočasno denar za obresti skupaj. In če ima smolo, da je par stanovanj nekaj časa popolnoma praznih in da ne more poskrbeti obresti, potem se mu zna zgoditi, da pride hiša na prisilno dražbo, pri kateri bo še ono malo, kar je pri stavbi res njegova last, izgubil.

To je namreč posebno značilno na naših hipotekah, da se upniku ni treba ozirati na to, ali zadolženo posestvo uspeva, ali kaj nese ali ne. Ali ima hišni gospodar najemnike ali ne, ali je pri kmetu letina dobra ali slaba, to je popolnoma vse eno: obresti se morajo plačati. Pri hipotekah riskira dolžnik vse, upnik nič. Dolžnik mora vsako nezgodo, vsako izgubo trpeti. Če ne more premagati teh nezgod, potem ga upnik kratkomalo posadi na cesto. Hipoteka je na vsak način varna; njej se ne more nič zgoditi. Če zgori hiša, ne zgori dolg; on ostane na zemlji. Celotno, če bi celo mesto razdrlo kak potres, dolgovom to prav nič ne škoduje. Dolgovi se ne dajo uničiti in trajajo večno. Dolg je na nek način celo nekaj nadnaravnega, nadzemeljskega; vse pozemeljske stvari se namreč počasi obrabijo in propadejo, dolga se ne prime ne dež, ne veter, on je večni — dokler je ljudstvo zdravo in se najdejo delavni ljudje, ki

njegovo posestvo na dražbo in če bo njegov fant imel nesrečo, se mu lahko zgodi, da ga poženejo izpod rodne strehe.

Popolnoma drugače pa je pri Bolti. Ta gleda zadovoljen v svojo hranilno knjižico. 15.424 gld. 36 kr. si je privarčeval. Sedaj dobi nad 600 gld. vsako leto obresti. To mu zadostuje na njegove stare dni in njegov sin lahko prevzame posestvo brez dolgova.

Pred 31 leti je znašal razloček med premoženjem obeh sosedov 5.000 gld. Oba sta dala vsako leto enako veliko na stran, oba sta zanesla vsako leto enako veliko v hranilnico in vendar znaša sedaj razloček nad 20.000 gld.

Res je, največja škoda in največja ovira kmetov pri gospodarstvu so dolgovi. Vse življenje se muči kmet za dolgove. Največja korist za kmete pa je varčnost. Pa ne zapirati denarja v skrinjo, kajti na ta način bi imel Bolta sedaj samo 7.750 gld. Hitro z denarjem v hranilnico, v rajfajzovko, kajti tam se množi denar. Bolti je prinesel 7.674 gld. obresti.

Zapomnite si ta mali račun in delajte po njem. Vi pa ki mislite kmetu pomagati, mislite se Andreja in potem boste vedeli, je morate začeti. Adolf Adam.

plačujejo obresti. Ali tega ne zdrži nobeno ljudstvo na dolgo časa; pod rimskim pravom se je zgrudil še vsak narod, prvi pa Rim sam.

K bistvu rimskega prava spada, da je kapital nekaj nedotakljivega, takorekoč svetega. Najprej pride kapital, potem človek. Človek in njegovo delo stojita s svojimi pravicami v vrsti za kapitalom. Človek se lahko ubije, cel narod se lahko uniči, kapitala se ne sme nihče dotakniti. Če so rokodelci s svojimi rokami in materijalom postavili hišo in jim posestnik hiše dela ne more plačati, nimajo nobene pravice do hiše; pravico imajo oni, ki so pravočasno dali na zemljišče vpisati hipoteko — dasi je bila mogoče samo navidezna in ni lastnik dal niti beliča za njo. Tako hoče formalizem rimskega prava. (Šele v novejšem času se je to malo ublažilo s tem, da se mora za potrebnost in zahteve pri stavbi dati primerna jamščina.)

Torej se nam nikakor ni treba čuditi, če preminjajo ljudje in vse pozemske stvari in če ostane nad vsemi nazadnje le kapital kot velikanski zmaj, ki jih duši s svojo strupeno sapo in ki jih trga in požira.

S kapitalom je v zvezi mnogo slabih strani in posledic. Tukaj ni prilike, da bi jih vse naštevati. Čuditi se moramo pač, da ljudstva, pri katerih velja to odeduško in roparsko rimsko pravo, še vedno živijo.

To tuje pravo je pri nas gospodarilo že tako dolgo, da marsikdo misli, da brez njega sploh ne gre. In vendar gre. Jedna najkulturnejših evropskih držav ne pozna rimskega prava in njegovega oderuštva pri zemljiščih: Angleška. Kdo ve, ali ni mogoče ravno vsled tega postala tako močna. Angleška zemlja je takorekoč last krone in se ne sme prodati, niti zadolžiti. Kdor hoče tam zidati hišo, temu ni treba kupiti stavbenega prostora, ker ga vzame za 99 let v najem. Za to so v velikanskem Londonu stanovanja razmerna ceneja kakor pri nas na evropski celini. Zato stanuje angleški delavec bolj mirno in varno v svojem stanovanju, ker se mu ni treba bati, da bi ga pregnali spod strehe, mu zvišali stanarino ali pa mu hišo prodali na dražbi. Zato je na Angleškem špekulacija z zemljišči nemogoča. To naredi, da ostane angleški kapital doma, da ne gre na tuje, ampak da vleče tuji kapital na se. Ker pa se da z zemljišči pri špekulaciji ogromno zaslužiti, špekulirajo Angleži s svojim kapitalom pri nas, ker jim je to doma prepovedano. Doma so sami prosti, nas, tujce pa skušajo zaslužiti. Angleži pa se ravnaajo pri tem samo po svetopismenskih besedah: Tujca lahko odiraš, lastnega brata ne smeš. Th. Fritsch.

Razgovor o draginji živil.

V društvu kmetovavcev in logarjev na Dunaju se je vršil 9. januarja t. l. diskusijski večer o draginji živil. Kot glaven poročevavec je govoril vitez plemeniten Störck, zastopnik splošne zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem. Omenjal je najprej, da so se v zadnjih letih zelo podražila živila in vsakdanje potrebnosti, kar je v prvi vrsti zakrivil velik dobiček, ki ga imajo razni karteli

in pa manjša vrednost (za kupovanje) denarja. Ker je podjetnikov zelo mnogo, je promet majhen, zato pa morajo gledati, da dobijo s primerno visokimi cenami svoj dobiček. Tudi se ne sme prezreti, da so te spremenjene razmere zelo zboljšale naše življenske potrebe in da si nihče ne želi več starih časov nazaj. Splošna draginja pa zadene tudi kmetovavca, ne da bi dobil za svoje pridelke oni zaslužek, s katerim bi lahko shajal. Kmetija pa nikakor ni kriva današnje draginje živil, ker nima prav nobenega vpliva na ceno.

Poročevavec je opozarjal potem še na razmere v prašanju kruha in je posebej omenil, da današnje draginje ni ustvarila varstvena carina, niti drugi vzroki, ampak edina svetovna konjunktura.

Glede vprašanja o mesu je poročevavec opozarjal na to, da se posebno škodljivo opazuje mešetarstvo, ki se je vrinilo med producenta in konzumenta in da zaradi tega konzument nikdar ne občuti manjše cene pri živini, ker ostane cena za meso vedno ista, oziroma se pri prihodnji priliki še zviša.

Kar zadeva mleko, je ostala njegova cena skoro 25 let nespremenjena, dasi so se razmere v zadnjem času korenito spremenile. Maslo (surovo) je stalo pred 25 leti, kakoršno je pač bilo, 1 K 40 v do 3 K 60 v; danes cena tudi ni mnogo drugačna.

Poročevavec zahteva, da se v svrhu enotnega postopanja osnujejo zadruga na obeh straneh, pri producentih in konzumentih.

Na to se je oglasil k besedi dunajski veletržec z živino, komercialni svetnik Saborsky, ki je v začetku dejal, da kmetijstvo res ni krivo visokih cen za meso, ampak da je tega kriva varstvena carina in zaprta srbska meja. Da bi dunajska velika klavnica temu odpomogla, tega ni upati. Ona je sicer preprečila, da se cene za meso niso preveč zvišale, ali ko se je cena živini zvišala, si je hotela opomoči in ni znižala cen za meso. Govornik je seveda zanikaval, da bi mešetarstvo škodovalo in je opozarjal pri tem na mestni prevzemni urad, ki ni mogel uspevati. Saj ima zaupanje konzumenta edino-le komisijonar (?). K sklepu je Saborsky še govoril za ustanovitev državne zavarovalnice za živino.

Kot nadaljni govornik je nastopil ravnatelj prvega dunajskega konzumnega društva cesarski svetnik Maresch. On je izjavil, da niso sedanjega položaja krive cene živil, ampak življenje vsakega posameznika. V času, ko so bila živila cene, se je vsled mezdskih bojev zvišalo premoženje posameznikov in ta preostanek se je porabil za pokritje novih življenskih potreb. Ko so se potem zaradi naše carinske politike zvišale cene živil, ni mislil nihče na to, kako bi omejil svoje potrebnosti, ampak sedaj zahtevajo vsi znižanje cen za živila, ki res niso vseskozi pravične. Brez prekupcev se tako dolgo ne bo moglo izhajati, dokler ne bo kmetijstvo zboljšalo svojih pridelkov in jih prilagodilo okusu občinstva. Marsikatero delo (čiščenje in razbiranje) se lahko na deželi mnogo ceneje opravi. Edina možnost, da se sedanje razmere

zboljšajo, je v direktni zvezi producenta in konzumenta.

Dunajski občinski svetnik Kleebinder, znan po svojem nasprotstvu do agrarcev, je govoril o oskrbi Dunaja z mesom in je zagovarjal veliko klavnico nasproti Šaborskemu. Ta se je osnovala brez kake sovražne tendence nasproti mesarjem, pač pa se jim je hotelo ž njo odvzeti nekaj njihove visoke režije. Pri klavnici bi se lahko vsak mesar preskrbel. Namestu tega pa uganjajo mesarji hudo gonjo proti klavnici in so poskusili že vsa sredstva, da bi jo spodkopali. Vedno so zviševali cene in jih niso nikdar znižali. Tudi so nasprotovali vsakdanjemu prodajanju mesa v klavnici in še le pozneje se je posrečilo to nasprotovanje ublažiti. H koncu se je govornik spozabil in zagovarjal klavnice ob meji.

Cesarski svetnik Postelt, tajnik moravskega deželnega kulturnega sveta, je dokazal na podlagi števil, kako je mestna občina brnska dosegla sporazumljenje med konzumenti in mesarji. Občina oddaja meso mesarjem pod pogojem, da smejo le malo zvišati cene.

Svetnik trgovske zbornice Mendl je med splošnim nasprotovanjem navzočih trdil, da je današnje draginje živil krivo kmetijstvo. Popolnoma resno je trdil, da imajo kmetovavci pri današnjih žitnih cenah 400.000 K dobička. Če bo šlo to tako naprej, bo srednji stan kmalu uničen.

Deželni odbornik Mayer je svetoval, naj občinstvo ne kupuje samo v delikatesah. Sicer pa tudi drago prima-meso večkrat ni od rejenih volov, ampak od mnogo cenejših krav. Cene gospodarskih pridelkov se morajo zvišati, ker so se zvišali tudi produkcijski stroški. Agrarci privoščijo industrijelcem varstvo, ki jim ga daje carina, zahtevajo pa tudi za sebe iste pravice.

Nato je govoril glavni poročevavec centrale, vitez pl. Hohenblum, ki je pred vsem dokazal, da lahko Avstrija za domačo potrebo sama dobi dovolj klavne živine. Konzumna društva ne plačujejo danes gospodarju boljše ko prekupei. Avstrijski agrarci zahtevajo za sebe isto varstvo, ki ga daje industriji carina. K sklepu je izjavil govornik, da bode vsa agitacija za odstranitev žitne in živinske carine naletela na skupen in odločen odpor avstrijskih agrarcev.

S tem je bil razgovor, ki je trajal od 8. ure zvečer do 1. po noči, končan.

R.

Zimski mošancelj, glavna štajerska sadna vrsta.

(Poročilo deželne sadje- in vinorejske šole v Mariboru.)

Mi ga hočemo imenovati prijatela, resničnega, zvestega in hvaležnega, naš stari, ljubi, tolikokrat priznani mošancelj, ki stoji že od časov naših pradedov na solnčnih višavah naše lepe zelene štajerske domovine.

Kaj bi bila štajerska sadjereja brez mošancelja, nobena druga sorta ga ne more nadomestiti, njega, ki je tako pripraven za pošiljanje, ki je tako trpežen in čegar ime se na največjih evropskih trgih za sadje s častjo imenuje. On daje prav za prav denar našim štajerskim sadjerejem,

ki ga torej zaradi tega že desetletja sem v posebni meri negujejo in sadijo.

Že pred stomi leti je bil mošancelj, kakor posnemamo iz starih zapiskov, razširjen skoro po vseh štajerskih sadunosnikih; takrat pa še ni imel tega imena, ker se je imenoval „štajerski Borsdorfer.“ V takratnem času so pisali o njem, da tudi brez posebnega oskrbovanja obilno rodi.

Razun te lastnosti, ki se pri njem najde še danes v veliki meri, je še ena druga lastnost, ki mu je, davno, predno so postavili železnico, dajala posebno vrednost: da se da tako lahko razpošiljati. Takrat so mošancelje, namenjene na Dunaj, Solnograd ali Ogrsko pošiljali na navadnih tovornih vozovih brez posebno skrbnega zavoja; umevno je, da je že takrat moral brez škode marisikaj prenesti, da je lahko prišel lep in neoškodovan, kamor je bil namenjen.

Te dobre lastnosti mošancelja so mu tudi pripomogle do zmage nad mnogoštevilnimi in najrazličnejšimi vrstami sadja, ki so se v zadnjih letih za poskus sadile na Štajerskem. Tako je n. pr. leta 1839. razdelil sadni vrt stalnega vzornega gospodarstva v Gradcu med štajerske sadjerejce cepike in mlada drevesca od 470 jabolčnih vrst, da jih za poskus nasadijo in potem opazujejo, ali se bodo obnesle. Dasi smo dobili na ta način mnogo izvrstnih vrst namiznega sadja, ki je zelo dragoceno, vendar so morale vkljub njegovi neznatnosti biti dobre lastnosti mošancelja tako velike, da je zmagal toliko število drugih sadnih vrst in da se danes po pravici imenuje kralj štajerskega sadja.

Mošancelj uspeva najbolje v bregovih do 500 metrov nad morjem, na prisojnih mestih pa gre večkrat še mnogo višje. Da si je najbolj razširjen v Vzhodnji Štajerski, kjer je nasajen v velikanskih množicah, vendar ga cenijo tudi po drugih

delih dežele. V Slovenskih goricah, pri Sv. Lenartu, Ormožu, Ljutomeru, Brežicah, Cmurecku, Radgoni, v Savinjski dolini, pri Konjicah, Slovenski Bistrici in v mnogih drugih krajih je mošancelj za gričevje najprimernejša in najbolj dragocena sadna vrsta.

Od zemlje ne zahteva ravno mnogo; vendar pa se zdi, da mu peščenata, malo mokra ilovnata zemlja najbolj vgaja.

Dasi že dolgo znan in prijubljen, vendar je bil prvič šele leta 1877. znanstveno opisan. Najdeta se dve vrsti mošancelja; prvi je stišnjen, plosek, drugi visok, zadnja vrsta je dragocenejša; trebalo bi, da se sadjerejci ozirajo edinole na njo.

Obžalovati je, da se mošancelja rada prime pegavost, a vendar lahko s pravočasnim škropljenjem z bakreno galico in apnom to bolezen uspešno zatiramo.

Če so mošancelji kedaj drobni in mali, potem se jim mora primerno pognojiti.

K sklepu pa še se naj glasi po vseh krajih zelene štajerske dežele:

Vi sadjerejci po bregovih, sadite v prvi vrsti visok, štajerski zimski mošancelj in precepate mlada drevesca drugih manj dobrih vrst ž njim; potomci se bodo hvaležno spominjali vaše skrbi in Vi in Vaši otroci boste imeli obilno plačilo.

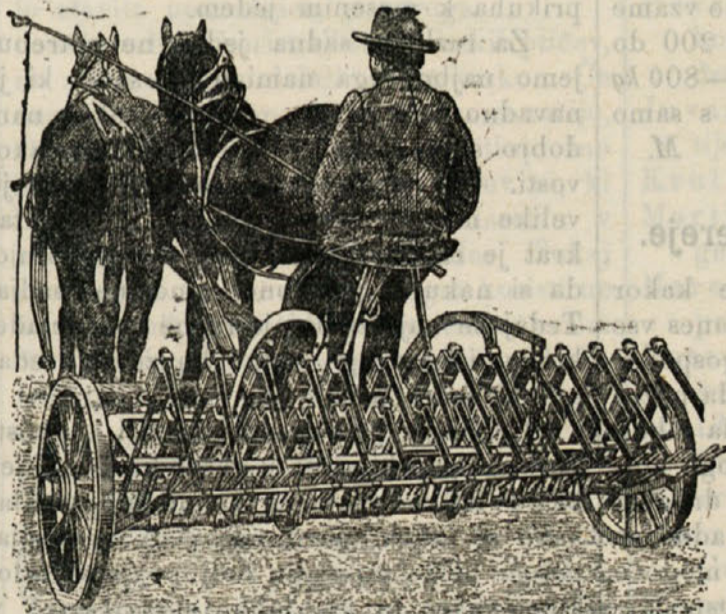
V deželnih drevesnicah se iz vseh doslej opisanih vzrokov mošancelj v veliki meri sadi, a tudi zasebne drevesnice, velike in male, in šolske drevesnice naj se ozirajo na to in naj v večji meri gojijo zimski mošancelj, da ga bomo imeli v dovolj velikem številu.

Če se bo mošancelj primerno razširil potem bo to v doglednem času blagoslov za štajersko deželo in mi se bomo uveljavili s štajerskim sadjem na svetovnem trgu za sadje.

Strokovni učitelj Otto Brüders.

Nova travniška brana.

Tukaj naslikana travniška brana je za temeljito čiščenje travnikov posebno porabna, ker se s svojimi pregibnimi zobmi prilagodi vsaki zemlji, mah z malim trudom temeljito odstrani in poskrbi rastlinam za zrak in svetlobo. Zamašiti se ne more, ker lahko s stopalom na enkrat osnažimo vse zobe dračja, mahu, zemlje, trave. Pred zobmi gre grebljica, ki raztrosi krtnje in vzdiga zobe. Tudi je tako narejena, da se da uravnati, ali naj gre bolj ali manj globoko; rabi se za njo par vprege. Dela 2-6 m široko, tehta 220 kg in stane s kočijaževim sedežem in snažilno

Nova travniška brana.

opravo 280 do 340 K (s carino) od Dunaja. Lahko se porabi tudi na njivi, da ostranimo plevel ali da odpremo skrapasto in skorjasto zemljo. V ta namen pošilja tvrdka Sack, Dunaj II/8 tudi posebne strgulje, ki se morajo v tem slučaju vstaviti v brano namestu rezil.

Kmetje, pozor pri nakupu umetnih gnojil!

(Izvirni spis.)

Kmet Janez Pivec v Kočnem, p. Laporje pri Slov. Bistrici poroča: „Pri kmetih je zanimanje za poskusno gnojenje veliko, to tem bolj, ker je lansko leto

neki agent veliko ljudij osleparil in več vagonov umetnega gnojila razprodal. Uspeha seveda ni bilo nobenega, samo denar so zavrgli. Jaz sem svoječasno svaril pred tem sleparstvom, seveda je bilo prepozno, ker se je že bil vsaki podpisal.“

To bodi vsakemu, ki hoče kupiti

umetna gnojila, v svarilo ter se priporoča, umetna gnojila kupovati ne od neznanih potujočih agentov, ampak pri dobro znanih domačih trgovcih. To sleparstvo se dogaja najbolj le pri takozvanih mešanih gnojilih, ki imajo po dve rastlinski hranilni snovi (dušik in fosforovo kislino), ali pa po tri (kali, fosforovo kislino in dušik). Če se superfosfati mešajo z žveplenokislim amoniakom, nastane amoniakov superfosfat, ki ima 2 do 9% dušika in 9 do 16% v vodi raztopne fosforove kisline.

Zmes superfosfata s kalijevimi solmi daje kalijev superfosfat, ki ima 8 do 12% v vodi raztopne fosforove kisline in 4 do 10% kalija. Gnojilo s tremi hranilnimi rastlinskimi snovmi je kaliamoniakov-superfosfat, ki ima 2 do 6% dušika, 7 do 9% v vodi raztopne fosforove kisline in 4 do 10% kalija.

V nekaterih krajih ta mešana gnojila zelo rabijo, ker se baje prav dobro sponašajo. Če se pa pomisli, da se ravno z mešanimi gnojili najbolj slepari in da vsak kmetovalec lahko sam kupi posamezna gnojila, ki so v mešanih gnojilih, in jih tudi lahko sam meša, in nadalje, da tvorničarji za mešanje vedno precej računijo, potem iz teh vzrokov ne bomo priporočali rabiti mešanih gnojil, če se lahko kupijo posamezna gnojila. Nadaljna in sicer najbolj slaba stran mešanih gnojil je ta, da z njimi ni mogoče zadostiti posameznim kmetijskim rastlinam, če te ali one hranilne snovi zahtevajo v obilnejši meri, kajti mešana gnojila niso nikdar mešana v pravem razmerju in ravno to je najvažnejše pri gnojenju z umetnimi gnojili, da damo vsakej rastlini ravno toliko posameznih hranilnih snovij, kolikor jih pač po naravi potrebuje. Z mešanimi gnojili pa damo od jedne hranilne snovi preveč, od druge zopet premalo in to je krivo, da je uspeh gnojenja slab. Za travnike na primer se naj vedno vzame na 1 ha 600—700 kg kajnita (ali 200 do 250 kg 40% kalijeve soli) in 700—800 kg Tomasove žlindre. Tudi gnojenje s samo Tomasovo žlindro je napačno. M.

Gospodarski pomen sadjereje.

Gospodarski pomen sadjereje kakor tudi hranilna vrednost sadja se danes vse premalo uvažujeta, Marsikateri gospodar misli, da se sadjereja ne izplača, da požre preveč časa in ne more verjeti, da lahko da sadjereja kot postranska panoga gospodarstva, ne da bi škodila delu v drugem gospodarstvu, lep dobiček. Navadno se trdi, da v sedanjih razmerah ni mogoče dobiti dovolj delavnih močij za gospodarstvo.

Večina dela pri sadjereji se lahko izvrši v zimskih mesecih, torej v času, ko ima vsak kmetovavec, ne da bi škodoval svojemu gospodarstvu, dovolj prilike, da oskrbi potrebna dela v svojem sadunosniku. Pri današnji ceni sadja daje sadjereja vsepovsodi tam, kjer se vrši v ugodni legi in v primerni zemlji pametno in skrbno, mnogo večji dobiček, kakor pa katera koli druga kultura. Današnje visoke mezde silijo kmetovavca, da izrabi svojo zemljo kolikor mogoče najbolj in tako bo našel v sadjereji gospodarsko panogo, ki mu bo z malim delom in

trudom dajala lep dobiček. Vsakdo se lahko prepriča, da se sadjereja v zvezi z drugim gospodarstvom lepo izplača, kdor obiše kraj, v katerem se s sadjem pametno in ljubeznjivo ravna.

Tam bo našel po večini premožne in zadovoljne ljudi. V krajih, kjer imajo pametno vrejeno sadjerejo, se ne čujejo tako pogosto pritožbe o nazadovanju gospodarstva. Ne glede na pokrajinsko lepoto okolice, ki ima sadjerejo, je tak kraj vedno tudi bolj zdrav. Letoviščarji in oni, ki si žele odpočitka, bodo vedno šli v tak kraj, kjer je mnogo sadja.

Pametno urejena in zato tudi dobičkosna sadjereja pa ne pospešuje samo premožnosti, ampak poveča tudi veselje, ki ga ima kmet s svojim gospodarstvom in s svojim posestvom. A tudi kot hrana zavzema sadje stališče, ki se doslej še vse premalo ceni in premalo pozna. Doslej se je sadje smatralo za nekako poslastico, nekak priboljšek ali posebnico. Sadje pa bi naj ne bilo le na mizi bogatina, ampak tudi na mizi v najskromnejšem gospodarstvu.

Hranilna vrednost ni samo enaka, ampak je večkrat celo mnogo večja, ko hranilna vrednost razne vrtno zelenjave. Različne redilne snovi, kakor: beljakovina, škrob, sladkor, ki se najdejo v sadju v mnogo večjih množinah, kakor pa v raznem zelenju, napravijo, da je sadje jedna najokusnejših, a zajedno tudi najbolj zdravih jedi.

Ob današnjih visokih cenah za meso si lahko vsaka gospodinja, če s pravi v tej ali v oni obliki sadje na mizo, mnogo prihrani, ne da bi zmanjšala redilno vrednost malic. Obžalovati moramo samo, da je kuhinjska priprava sadja v primeri z mesom, strašno zanemarjena in malo znana. V času, ko ni mnogo zelenjave, ko je torej zelo draga, je zopet primerno sadje, ki se naj daje kot zdrava in tečna prikuha k mesnim jedem.

Za različna sadna jedila ne potrebujemo najboljšega namiznega sadja ki je navadno zelo drago, ampak tukaj nam dobro služi sadje srednje in slabše kakovosti. Ob nekaterih letnih časih pridejo velike množine cenega sadja na trg, takrat je čas za vsako varčno gospodinjico, da sinakupi potrebno množino sadja. Tedaj se naj izdelujejo razne marmelade, kompoti in druge sadne konzerve, tedaj se naj sadje suši.

Če bi se po mestih uvedli pogosti kurzi o porabi sadja v gospodinstvu, kjer bi se lahko vsaka gospodinja poučila, kako se izdelujejo razne jedi iz sadja, potem bi se po sadju bolj povpraševalo, kmetovavec bi ga lahko spravljal več v denar in ljudstvo bi dobivalo ceno, okusno in zdravo hrano.

J. Herzog, Grottenhof.

Kmetijska predavanja za vojake.

Med predlogi podružnic za občni zbor c. kr. kmetijske družbe na Štajerskem se tudi nahaja predlog družbine podružnice za graško okolico, naj se obrne c. kr. kmetijska družba s prošnjo na c. in kr. državno vojno ministrstvo, da naj začasno za poskušnjo dovoli, da se vršijo kmetijska predavanja za vojake.

Kakor je znano, sestaja največji del moštva iz kmetijskih sinov. Asentiranci

iz obrtnih krogov, ki znajo kako rokodelstvo, se prideliyo navadno onim od delkom, kjer lahko svoje spretnosti, ki so jih prinesli s seboj, še nadalje porabijo in se izpopolnijo v njih: treba je samo, da imenujemo kot take ljudi črevljarje, krojače, peke, kovače in sedlarje.

Vsi ti služijo le malo časa z orožjem; mnogo več ima s tem opraviti ono moštvo, ki ne zna nobenega rokodelstva, torej sinovi kmetijskih posestnikov.

Dočim lahko obrtniki in rokodelci izvršujejo skoro nemoteno svojo obrt naprej, nimajo kmetijski sinovi pri pešcih in tudi drugje nikdar prilike, da bi delali kmetško delo.

Ne glede na to, da vso dobo ne morejo kmetijski sinovi izvrševati svojega poklica, postanejo v mestnih garnizijah prej še naklonjeni, da začnejo kmetško delo sploh gledati od zgoraj in ga prezirati, ker dobijo površen vtis, da se v mestu z manjšim, trudom več zasluži in lahko prijetneje živi ko pa v kaki samotni koči.

Če mine doba vojaških let srečno, se vojak vrne v svojo rojstno hišo, a ne da bi tam ostal, ampak da jo čez nekaj dnij zopet zapusti in gre proti mestu, v kako tvornico ali v kak premogokop iskat zaželjene sreče.

Domače posestvo, tihi dom mu nudi premalo, pridelki ne zadostujejo, da bi mu to dali, kar v mestu sicer ni užival, kar pa je videl in kar si je zaželel.

Dosedanji način gospodarjenja ne da sredstev, ki bi dala to, s čemer bi se lahko potrebščine izpolnile, tvornica in mesto naj izpolnita vse želje in zato zapuščajo mladi ljudje trumoma deželo in hitijo v mesta.

Za gospodarstvo je takorekoč življenjsko vprašanje, da se to zlo odpravi in sicer čim preje, tem bolje. Posebno uspešno sredstvo vidim v pametnem, modernem gospodarjenju. Ta smoter pa se lahko doseže le s poukom.

Število onih, ki so dovršili kmetijske, zimske, poljedelske ali vinorejske šole, je v razmerju s številom kmetijskega prebivalstva jako neznatno in vendar bi moralo biti vse kmetijsko prebivalstvo naučeno, kako se naj pametno gospodari.

Kje pa se najde največje število mladih, zdravih ljudi, ko so še v dobi razvitka, skupaj? Ravno med vojaki.

Dobri dve tretjini vsega vojaštva sta iz kmetijskih krogov. Vsi ti ljudje so se pred vojaško službo že pečali z gospodarstvom, torej imajo zanimanje za to stvar, posebno ker je več ali manj s tem zvezana njihova prihodnost. Če pa bi dobivalo vojaštvo gospodarski pouk, bi se na ta način znanje pametnega gospodarjenja med kmetiskim ljudstvom najbolj razširilo med kmetiskimi ljudmi, ker bi dosluženi vojaki vzeli svoje znanje s seboj v domovino ali v svojo bodočo službo, kjer bi ga po možnosti porabili, dosegli gnotne uspehe in na ta način povzročili splošen napredek v obdelovanju zemlje in gospodarstva, kar se v toliki meri ne bi moglo na noben način doseči.

Avstrija ima brez Ogrske in Bosne 125.000 vojakov — pešcev. Če se odpusti po triletni službi tretjina, kar bi znašalo okroglo 40.000 mož, in če bi od

teh bila vsaj četrtina gospodarsko izobražena, bi Avstrija na ta način pridobila na leto 10.000 mož, ki bi bili poučeni v umnem gospodarjenju.

Teh 10.000 odpustijo letos sicer tudi, a so gospodarsko neizobraženi in ker, kakor smo že z gore rekli, staro obdelovanje zemlje ne daje dovolj pridelkov za pokritje potrebščin, beži vse z dežele nazaj v mesto.

Če pa bi bili oboroženi s strokovnim znanjem za gospodarstvo in če bi se jim ohranila ljubezen do gospodarstva in do rojstnega doma, bi gospodarili umneje, pametneje, bi bregovite in nerodovitne njive spremenili v sočne paše, bi ne pustili, da se zanemarja živina v lastnem blatu in v temnih hlevih, bi ne pustili, da se zaduši sadno drevje v mahu in lišajih in bi ne smatrali opojnih pijač za vsakdanjo potrebo.

Menim, da smem upati, da se bodo naše nade v tem oziru enkrat izpolnile. Če se bodo izpolnile, se bo na ta način gospodarstvo splošno dvignilo in to bo čin najbolj dalekosežnega socijalnega pomena, ker bo kmetskemu stanu, ki je najdragocenejša in najstalnejša podlaga vsake države, leto za letom zasigural novih, boljših, strokovno izobraženih močij.

Visoko državno vojno ministrstvo pač ne bo ostalo gluho za dokaze, na katerih temelji zgoraj navedeni predlog in bo tej zahtevi tembolj in tem hitreje ugodilo, ker gospodarski pouk nebi nikakor motil izobrazbe, na drugi strani pa bi pomagal vzgajati ljubezen do rodne zemlje, ki je podlaga ljubezni do domovine.

Pl. Naredi.

Agrarni razgled.

Kakor se poroča v 26. številki avstrijske agrarne korespondence, je ogrsko deželno agrikulturno društvo poslalo ogrskemu poljedelskemu ministrstvu vlogo, v kateri izvaja, da interes ogrske živinoreje ne pripušča nobene spremembe ali celo odprave določb, ki so se v zadnjem času postavile zoper vtihotapljanje živine. H koncu se poljedelski minister v tej vlogi prosi, naj prošnji in odposlanstev raznih društev in občin ne posluša in naj na noben način ne omogočuje nadaljnega vtihotapljanja živine, naj se že godi v tej ali v oni obliki. To vtihotapljanje, o katerem govori tukaj deželno ogrsko agrikulturno društvo, se godi iz Rumunije.

Kakor se poroča iz Belgrada, je srbski finančni minister dr. Popović v seji skupščine 6. avgusta t. l. naznanil, da je dunajska mestna občina sklenila z belgrajsko klavnico pogodbo glede dobave mesa.

Glede trgovinske pogodbe s Srbijo je „centrala“ vložila predsedstvu ministrskega sveta in c. kr. poljedelskemu ministrstvu vlogo, v kateri zavzema stališče proti temu, da bi se na podlagi poblastilne postave izvršila nameravana trgovinska pogodba s Srbijo. V tej vlogi opozarja nadalje na to, da bi uvoz živine iz Srbije pri malih cenah naše živine in pri trajnem pomanjkanju krme pomenil naravnost polom za našo živinorejo, kar bi zadelo ravno v prvi vrsti občutno

kmete. Dne 25. avgusta se je zbral stalen odbor centrale, da bi zavzel stališče k nameravani trgovinski pogodbi s Srbijo.

Glede stave kanala med Donavo in Odro sta gornje-avstrijski deželni kulturni svet in okrajno kmetijsko društvo v Dunajskem Novem mestu sklenila sklepe, v katerih se protestira proti izvedbi tega načrta. V resoluciji gornjeavstrijskega deželnega kulturnega sveta se konstatira, da bi ta kanal pomenil veliko davčno breme ravno najmočnejših kronovin, s katerim niso pričakovani uspehi v nobenem razmerju. S tem se je kulturni svet Gornje Avstrije priklopil resoluciji osrednjega odbora naše kmetijske družbe, ki jo je sklenil v seji 23. dne marca t. l. Vse gornjeavstrijske poslance se je nujno naprosilo, naj se poprimejo vseh sredstev, ki se jim zde primerna, da se onemogoči postava z dne 16. novembra 1901, drž. zak. št. 66, ki ni v nobeni zvezi z narodnogospodarsko politiko, ampak služi samo interesom posameznih velikih industrijelcev in ki jo je vlada sama spoznala za neizvedljivo. Popolnoma pravilno pravi gornjeavstrijski deželni kulturni svet h koncu svoje resolucije, da bi se z neprimerno manjšimi sredstvi z izvedbo potrebnih regulacij raznih vodotokov in s stavbo železnic dalo splošno gospodarsko neprimerno več koristiti. M.

Ali so vrane koristne ali škodljive?

Med predlogi podružnic za občni zbor c. kr. kmetijske družbe sta bila tudi dva, ki sta govorila o vranah in srakah. Dotične podružnice se pritožujejo o škodljivosti vran in zahtevajo, naj se zaradi varnosti ptičev pevcov, ki se živijo z žuželkami, prisili najemnike lovov, oziroma občine, da postrelijo vrane in srake. O teh predlogih pa se ni več razpravljalo. Bodi mi dovoljeno, da govorim v naslednjem o teh predlogih, ker so mi zdi zahteva, ki so jo stavile podružnice, prestroga.

Če sodimo korist ali škodo kakih ptičev, ne smemo tega delati enostransko. Če nastopajo tudi vrane, če se zelo razmnožijo, škodljivo, se to vendar ne sme trditi splošno o njih. Nobene večje vrste ptičev ni, ki bi tu ali tam ne bila gospodarstvu v nadlego ali mu celo škodovala. Tukaj spominjam le na vrabca, čegar koristi ne bo prav nikdo tajil, ki pa je vendar našim črešnjam in grozdju večkrat naravnost huda nadloga. Zato naj kmetovavec ali logar dobro premislita, predno bosta začela pokončevati vrane. Vrane spadajo v ono vrsto živali, ki žro vse in ki se lahko prilagodijo vsaki hrani, najsi je že na polju, v gozdu ali pa gospodarski odpadki. V spomladi in v poletju jim dajejo žuželke dovolj hrane, tako da jim je ni treba drugje iskati. V jeseni in po zimi pa se redijo od miši, drugih malih živali in od zrnja. Da dobimo pravilno sodbo o koristi ali škodljivosti vran, jim moramo pogledati v želodec. Na podlagi natančnih in mnogoštevilnih raziskav se je pokazalo, da sestoji hrana vran po večini iz žuželk, črvov, ličink, miši in rastlinskih snovi in da so se le v zelo redkih slučajih našli v vraninem želodecu ostanki malih ptic. Če stoji stvar tako, potem je korist vran večja ko pa škoda. Ravno tako ni prav nobenega dvoma, da vrane naredijo veliko škodo, če se pokažejo o zelo velikem

številu naenkrat, kakor se to večkrat in večje zgodi. Tedaj je seveda potrebno, da se jih skušamo ubraniti.

Streljanje in lovljenje vran je po lovski postavi v lovskem okraju dovoljeno lovskemu najemniku, njegovemu osebju za varstvo lova ali spismenim dovoljenjem lovskega najemnika tudi tretjim osebam. Na ta način je kmetovavcu, če se na njegovem posestvu pokažejo v velikem številu vrane, ki mu škodujejo, omogočeno, da jih lahko postrelja. pl. Naredi.

Perutninarski list.

I. Perutninarski kongres v Gradcu, 22. septembra 1908.

Poročilo:

Poklicani od c. kr. štajerske kmetijske družbe, so se sestali sledeči:
Arbeiter Armin, Feldhof (za štajersko kmetijsko družbo);
Bauer Franc Sales, prelat samostana Rein (osrednji odbor štajerske kmetijske družbe);
Blanke Dr. B., Berlin-Fredersdorf (klub nemških perutninarjev v Berlinu);
Blümel Berta, graščakinja, Mitteregg (I štajersko perutninarsko društvo);
Beck Vuko, tajnik hrvaškega perutninarskega društva);
Ecker v. Eckhofen Kurt E. pl. (osrednji odbor c. kr. štajerske kmetijske družbe);
Elpons pl., zastopnik gornještajerskega perutninarskega društva);
Göhlert W., ravnatelj kmetijske šole v Grottenhofu (štajerska kmetijska družba);
Hibašič, profesor, Zagreb (kr. hrvaška vlada);
Heyrowsky R. pl., graščak, Münichhofen (I štajersko perutninarsko društvo);
Juvan Franc, glavni tajnik (štajerska kmetijska družba);
Krul Erik, graščak, Štajersko.
Martiny Emanuel, Brežice, c. kr. nad-geometer;
Naredy v. pl., Grottenhof, učitelj na poljedelski šoli;
Peter, Grottenhof, učitelj na poljedelski šoli;
Maldegheem Otmar, Statteg (štajersko kmetijsko društvo);
Rohrmann V., Krško, Kranjsko.
Rusz dr. Karl, c. kr. dvorni svetnik, Gratwein (kmetijska družba štajerska);
Tausch dr., graščak (društvo za rejo in varstvo živali v Mariborn);
Vabič N., trgovec s perutnino, Žalec pri Celju.

Načelnik perutninarskega odseka, gospod član O. O., Kurt Edgar v. pl. Ecker zu Eckhofen otvori zborovanje, pozdravi prisrčno vse navzoče in naznani, da obžaluje ekscelenca gospod družbin načelnik, da zaradi drugih opravkov ne more otvoriti zborovanja osebno. Velika gospodarska važnost perutnino-reje, posebno za južne alpske dežele, je že pred leti nagnila kmetijsko družbo, da je tej panogi gospodarstva posvetila večjo pozornost. Odkar se je vršil leta 1902. pogovor o

perutninoreji, je hodila Štajerska svoja lastna pota; kar se je na ta način v tej dobi doseglo, to so udeleženci kongresa lahko videli na jubilejni razstavi štajerske perutnine na graškem jesenskem sejmu. Ali so ti uspehi pravilni, ali se je res kaj poštenega doseglo, o tem naj zborovavci sodijo in naj s strokovnimi razmatranji prinesejo kaj do tega, da se reši to vprašanje. Za to prosi posebno gospoda dr. Blankeja, ki je strokovno v tej stvari izobražen in ki ima bogate izkušnje.

Nato podeli predsednik gospodu Arminu Arbeiterju iz Feldhofa besedo, da poroča.

Gospod Armin Arbeiter prečita nato sledeče poročilo:

II.

Sredstva za povzdigo gospodarske perutninoreje s posebnim ozirom na pasme.

Velik gospodarski pomen, ki ga ima perutninoreja za posamezne dežele in ki se kaže že z velikansko številko pri izvozu v naši trgovski bilanci, je napotil že pred dolgim interesirane urade, društva in posameznike, ki so se za to stvar zanimali, da so povzdigi te gospodarske panoge posvetili več pozornosti, ali bolje rečeno, sploh nekaj pozornosti.

Predlogi in nasveti, ki so se dosedaj podali in vse, kar se je v ta namen v Avstriji doslej odredilo, temelji na pravilih, ki so skoro brez izjeme vzeta iz tozadevne obširne strokovne literature — posebno, kar se izbere plemen tiče, — deloma pa so se pri tem brez izbire, brez kontrole kratkomalo prenesle v naše razmere uredbe in institucije drugih dežel na tem polju, ne glede na to, da so naše razmere popolnoma drugačne. Kdor hoče na Avstrijsko-Ogrskem predlagati sredstva za povzdigo perutninoreje, mora pred vsem pomisliti;

1. da je pri nas perutninoreja zelo razširjena;

2. da se vrši vedno v malem obsegu kot nekaj privesek k gospodarstvu in da postaja na ta način produkcija v masah;

3. da se perutninoreja v malem vrši za jako neznatne stroške, tako da velika produkcija ž njo nikakor ne more konkurirati.

Sredstva za povzdigo perutninoreje moramo torej omejiti edinole na to, da povzdignemo našo malo perutninorejo in da jo prilagodimo v prvi vrsti kulturnim, gospodarskim in umstvenim razmeram pri naših malih perutninarjih, posebno kar se tiče vprašanja izbire plemen.

Predno gremo na to, da povzdignemo našo domačo perutninorejo, moramo pred vsem določiti, katere napake ima dosedanja; tukaj se moramo v prvi vrsti ravnati po splošno veljavnem pravilu, da skrbimo za blago, ki se splošno želi in dobro plačnje in da gledamo na to, da bo take perutnine vedno dovolj. A že tem zahtevam naša današnja perutninoreja ni kos. Pred vsem nam manjka tako važna enakovrstna velika produkcija; naša perutninoreja je vsled posnemanja tujih vrst in križanja z najrazličnejšimi tujimi vrstami, tako, da se najde večje število perutnine ene pasme le v zelo malih krajih, kakor na pr. v dolinah Sulme in Saggau. Edina izjema pri tem so mogoče razne pasme ogrskih gosij.

Torej je v prvi vrsti potrebno, da ustvarimo velike, enotne plemenske okoliše s popolnoma enakimi kurami, tako da bodo trgovci vedno že zanaprej vedeli, kako blago lahko dobijo iz tega ali iz onega kraja. Le na ta način je mogoče, da bomo perutnino prodajali hitro in po visokih cenah.

Jako primeren je v tej stvari primer z vinorejo. Izvrsten vinski okoliš, posajen z vsemi mogočimi vrstami in razdeljen med mnoge posestnike, izmed katerih prideluje vsak drugačno, dasi mogoče tudi dobro vino, ne bo mogel privabiti v svoj kraj dovolj trgovcev, ker manjka enotnost vina in ker trgovec nikdar ne ve, ali bo dobil tako ali tako vino.

Zelo važno je tudi vprašanje primerne vrste. Pri tem se je doslej že zelo mnogo grešilo in se vedno še greši. Tukaj se moramo v prvi vrsti ozirati na kulturne razmere perutninorejcev v drugi vrsti na podnebje in zemljo in na želje trgovcev, če je trgovina v tistem kraju pri perutninoreji že razvita. Splošno mora veljati pravilo, da se naj pri perutninoreji ozira na kokoš, ki je dobra za jajce in za rejo; samo na meso bomo tam redili, kjer je trgovina s perutnino že zelo razvita ali pa se vsaj lepo razvija. Perutnine zaradi samih jajc (n. pr. minorca, italijanskih) ne kaže rediti, o čemer bom pozneje še govoril.

V tretji vrsti je treba povzdigniti perutninorejo tudi s tem, da se znanje o znanstveni perutninoreji razširi, posebno z ozirom na plemensko izbero in plemenski smoter (jajca, meso ali oboje), spoznavanje plemen, da se perutninoreja ne bo dalje oškodovala z različnimi, čez mero hvaljenimi tujimi pasmami.

(Pride še.)

Tržna poročila.

Graško tržno poročilo.

Sejm s krmo in slamo od 28. septembra do 3. oktobra 1908. Pripeljalo se je 50 vozov s 448 meterskimi stoti sena in 28 vozov s 252 meterskimi stoti slame; in je enako bilo ko pretečeni teden. Cene so bile naslednje: Seno, kisló od K 10.20 do K 13.50, sladko od K 10.20 do K 14.—; ržena slama od K 8.— do K 9.—; pšenična slama od K 8.— do K 8.80, ječmena slama od K —.— do K —.—; ovsena slama od K —.— do K —.—; ježna slama od K —.— do K —.—.

Sejm z rogato živino dne 8. oktobra 1908. Prignalo se je 500 volov, 211 bikov, 499 krav, 90 živih telet, pripeljalo se je — mrtvih telet — svinj, — drobnic in — konj.

Izvoz na Nižje Avstrijsko: — volov, 48 bikov, 6 krav, — telet; na Gornje Štajersko 46 volov, 14 bikov, 50 krav, — telet; Predarlbersko: 50 volov, 15 bikov, 30 krav, 8 telet; v Nemčijo: — volov, — bikov, — krav, — telet; v Švico: 80 volov, 30 bikov, — krav, — telet; Solnograd: — volov, — bik, — krav, — telet; na Ogrsko: — volov, — bikov, — krav, — telet; v Trst: 3 volov, — bikov, 100 krav, — telet; na Češko: — volov, — bik, 32 krav, — telet. v Moravsko: 7 volov, — bikov, — krav, — telet.

Cena je bila za 100 kilogramov žive teže: klavni voli, tolsti od K 90.— do K 76.— (izjemoma K 84.—), poltolsti od K 66.— do K 74.—, suhi od K 58.— do K 64.—; voli za pitanje od K 60.— do K 68.—; klavne krave, tolste od K 54.— do K 66.—, poltolste od K 42.— do K 52.—, suhe od K 28.— do K 40.—; biki od K 56.— do K 72.—; dojne krave do 4. teleta od K 54.—, do K 62.—, čez 4. tele od K 46.— do K 52.—; breje od

K 46.— do K 58.—; mlada živina od K 52.— do K 64.—. Za 1 kilogram mrtve teže: telet do K —.— do —.—; svinje od K —.— do K —.—; pitanske svinje od K —.— do K —.—.

Sejm klavne živine dne 9. oktobra 1908. Zaklana živina: 768 telet, 2103 svinj, komadov drobnice.

Cena klavne živine za 1 kilogram: teleta od K 1.10 do K 1.20; teleta Ia (izjemna cena) od K 1.22 do K 1.30; nemške mesne svinje od K 1.36 do K 1.42; nemške pitanske svinje od K 1.24 do K 1.28; ogrske pitanske svinje Ia od K 1.30 do K 1.34; ogrske pitanske svinje IIa od K 1.24 do K 1.30; mesne svinje od K 1.26 do K 1.36 bosnjaške pitanske svinje, debele, od K —.— do K —.—; bosnjaške pitanske svinje, suhe od K —.— do K —.—; ovce od K —.70 do K —.80; kozlički in jagnjeta od K —.— do K —.—.

Cena deželnih pridelkov iz Štajerskega, Avstrije in Ogrske.

Mesto	Kil	Pšenica		Rž		Ječmen		Oves		Koruza		Proso	
		K v	K v	K v	K v	K v	K v	K v	K v	K v	K v		
Celje ..	50	1050	950	9—	850	10—	9—	10—	9—	—	—	—	—
Ormož ..	50	11—	950	9—	9—	9—	8—	9—	8—	—	—	—	—
Gradec ..	50	1263	1075	10—	968	9—	825	9—	825	—	—	—	—
Ljubno ..	50	13—	1330	9—	975	925	—	—	—	—	—	—	—
Maribor ..	50	1175	9—	875	910	975	9—	—	—	—	—	—	—
Ptuj ..	50	1150	10—	950	1050	950	—	—	—	—	—	—	—
Inomost ..	50	1388	1188	—	1065	—	—	—	—	—	—	—	—
Celovec ..	50	1170	102—	—	885	964	—	—	—	—	—	—	—
Ljubljana ..	50	12—	9—	850	9—	9—	—	—	—	—	—	—	—
Pešt ..	50	12—	10—	629	850	650	—	—	—	—	—	—	—
Solnograd ..	50	1185	970	—	840	10—	—	—	—	—	—	—	—
Dunaj ..	50	1196	970	868	859	939	—	—	—	—	—	—	—
Line ..	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Mesto	Kil	Ajda		Bob		Seno sladko		Seno kisló		Ržena slama		Ježna slama	
		K v	K v	K v	K v	K v	K v	K v	K v	K v	K v		
Celje ..	50	1050	9—	350	250	3—	250	—	—	—	—	—	—
Ormož ..	50	10—	10—	650	6—	3—	250	—	—	—	—	—	—
Gradec ..	50	725	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ljubno ..	50	—	13—	6—	5—	5—	850	—	—	—	—	—	—
Maribor ..	50	10—	1125	5—	—	320	3—	—	—	—	—	—	—
Ptuj ..	50	—	11—	650	540	420	340	—	—	—	—	—	—

Letni in živinski sejm na Štajerskem.

Sejmi brez zvezdic so letni in kramarski sejmi; sejmi, znamenani z zvezdico (*) so živinski sejmi, sejmi z dvema zvezdicama (**) pomenijo letne in živirske sejme.

Dne 24. oktobra v Brežicah (svinjski sejem); v Velenju*, okr. Soštanj; v Ernovžu*, okr. Lipnica.

Dne 26. oktobra v Lembergu*, okr. Šmarje pri Jelšah; na Bizeljskem**, okr. Brežice; v Lipnici*; v Ribnici**, okr. Marnberg.

Dne 27. oktobra v Ormožu (svinjski sejem).

Dne 28. oktobra pri Sv. Juriju ob juž. žel.**; okr. Celje; v Gornjem gradu**; v Cmureku**; v Koprivnici**, okr. Kozje; v Slovenji Bistrici**; pri Sv. Tomažu-Koračice**, okr. Ormož; na Ptuj (sejem s ščetinarji); v Imenem (sejem s ščetinarji), okr. Kozje; v Mariboru*; na Muti**, okr. Marnberg.

Dne 29. oktobra v Gradcu (sejem z rogato živino); na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem).

Dne 31. oktobra na Ptujski gori*, okr. Ptuj; v Brežicah (svinjski sejem).

Dne 2. novembra v Vitanju**, okr. Konjice; v Stradnu, okr. Cmurek; v Celju*.

Dne 3. novembra v Ormožu (svinjski sejem); v Radgoni*; v Pišecah**, okr. Brežice.

Dne 4. novembra v Konjicah*; pri Sv. Pavlu pri Preboldu*, okr. Celje; na Ptuj (sejem s konji, govedom in ščetinarji); v Imenem, okr. Kozje; v Lučah (sejem z drobnico), okr. Arvež.

Dne 5. novembra na Bregu pri Ptuj (svinjski sejem); v Gradcu (sejem s konji in rogato živino).

Dne 6. novembra pri Novi cerkvi**, okr. Celje; na Rečici**, okr. Gornji grad; pri Sv. Lenartu v Slov. gor.**; na Spodnji Poljskavi (svinjski sejem), okr. Slovenska Bistrica; v Peklu*, okr. Slovenska Bistrica; pri Sv. Vidu pri Ptuj**; v Brežicah**; pri Sv. Janžu**, okr. Arvež.

ZADRUGA.

Poročila zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, r. z. z o. p.

Gradec, Franzensplatz št. 2.

I.

Zapisnik

VIII. rednega občnega zbora zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem, ki se je vršil 4. junija 1908 ob 11. uri predpoldne v hiši deželnih stanov v Gradcu pod predsedstvom predsednika nadzorstvenega sveta, njega ekscelece gospoda deželnega glavarja Edmunda grofa Attems. (Dalje.)

2. Da se zvezi murodolskih živinorejskih zadrug dovoli znižanje članarine za 50 %, za katero je prosila, ker je ta zveza odvzela zvezi štajerskih gospodarskih zadrug mnogo dela in ker sodeluje pri reviziji.

Predsednik otvori o tem predlogu debato; ker se k nji nihče ne oglasi, da predlog na glasovanje. Pri glasovanju se je predlog soglasno sprejel.

ad VII.

Predsednik nadaljuje in pravi, da bo naznanil občnemu zboru določbe, ki veljajo za nove volitve, da pa mora prej izpolniti neko žalostno dolžnost. Zvezo je zadela občutna izguba s smrtjo posestnika Franca Hauseggerja, ki je, odkar je zveza ustanovila, v njej kot odbornik, oziroma član načelstva deloval jako požrtvovalno. Zveza ima pač vzrok, da ohrani umrlega v trajnem in hvaležnem spominu.

Navzoči vstanejo v znak sožalja s sedežev. Predsednik se jim za ta izraz sožalja zahvali in meni, da so vsi navzoči za to, da se sprejme v ta zapisnik občnega zbora. (Splošno pritrjevanje).

Nato prosi predsednik zvezinega zastopnika, naj naznani določbe, ki so potrebne za nove volitve. Ta pravi, da se vršijo po § 26 zvezinih pravil nove volitve z glasovnicami. Z vzklikom se volitev lahko izvrši le tedaj, če se je to predlagalo, in če na predsednikovo vprašanje ali ima kedo kaj proti temu, ni nobenega ugovora.

Pri volitvah z glasovnicami se pozovejo pooblaščenim odposlanci, da oddajo svoje glasovnice. Predsednik določi za števce glasov gospoda Julija Apotha in Ferdinanda A. Goloba.

Glede novih volitev v zvezin odbor je določeno:

Zvezin odbor sestoji iz 18 članov, ki se na zvezinem občnem zboru izvolijo za dobo treh let in izmed katerih morata vsaj dve tretjini biti sestavljeni iz članov pri zvezi včlanjenih zadrug. Vsako leto izstopi tretjina članov in se nadomesti z novimi volitvami in sicer izstopijo oni, ki so bili pred tremi leti izvoljeni in njihovi namestniki. Oni, ki so izvoljeni v nadomestnih volitvah, poslujejo tako dolgo,

kakor bi poslovali oni, za katere so bili izvoljeni. Člani odbora, kojih poslovna doba je po teku treh let potekla, se smejo zopet izvoliti.

Sedaj je potekla poslovna doba let 1905 do 1908 pri sledečih gospodih odbornikih:

1. dr. Eduard Hotter;
2. Franc Juvan;
3. Jožef Ornig;
4. Ferdinand Golob;
5. Jožef Hochstraszer;
6. Jožef Puszwald.

Razun tega se mora za umrlega gospoda Franca Hauseggerja za dobo do leta 1910. izvoliti nadomestnik.

Gospod župnik Florian Schlegl, zastopnik posojilnega društva v Neubergu, predlaga, da se naj zopet izvolijo vsi dosedanji odborniki z vzklikom.

Gospod Jožef Regula predlaga, da se naj kot namestnik za pokojnega odbornika Franca Hauseggerja za ostalo njegovo poslovno dobo izvoli gospod graščak Rihard pl. Regner. Sicer se pridružuje predloga gospoda župnika Schlegla.

Gospod Julij Apoth, zastopnik vino- in sadjerejskega društva v Ernovžu, se na podlagi ugodnih uspehov, ki jih je dosegel zvezin odbor v zadnjih dobi, zahvaljuje izstopivšim odbornikom in predlaga, naj se jih soglasno zopet izvoli z vzklikom.

Predsednik da najprej predlog gospoda župnika Schlegla, naj se zopet izvolijo odstopivši odborniki z vzklikom, na glasovanje. Ker ne nasprotuje nihče, se predlog soglasno sprejme.

Nato da na glasovanje predlog gospoda župnika Schlegla in gospoda Apotha da se naj stari odborniki zopet izvolijo in predlog gospoda Regule, da se na novo izvoli v odbor gospod Rihard pl. Regner. Oba predloga se soglasno sprejmeta.

Glede novih volitev v nadzorstveni svet omeni zvezin zastopnik sledeče:

Zvezin nadzorstven svet sestoji iz devetih članov, ki jih izvoli zvezin občni zbor za dobo treh let. Vsako leto jih izstopi tretjina in za te so potem nove volitve. Odstopivši člani se smejo zopet na novo izvoliti. Če izstopi iz nadzorstvenega sveta kak član, predno je potekla njegova poslovna doba, se morajo vršiti nadomestne volitve. Namestniki poslujejo tako dolgo, kakor bi poslovali člani, za katerih namestnike so izvoljeni.

Ker je potekla njihova poslovna doba za leta 1905—1908, morajo sedaj iz

nadzorstvenega sveta izstopiti sledeči gospodje:

1. Edmund vitez pl. Wucherer;
2. Jožef Regula;
2. Marka Grizold.

Predsednik prosi, da se vzamejo nove volitve v nadzorstveni svet na znanje.

Gospod župnik Schlegl predlaga tudi sedaj, da se naj izvolijo v nadzorstveni svet zopet stari člani z vzklikom.

Ker temu nihče ne nasprotuje, da predsednik predlog, naj se člani nadzorstvenega sveta izvolijo z vzklikom na glasovanje. Predlog se soglasno sprejme; ravno tako sledeči predlog, da se naj v nadzorstveni svet zopet izvolijo stari člani

ad VIII.

Pri tej, zadnji točki dnevnega reda naznani predsednik najprej, da se je na lanskem zvezinem občnem zboru govorilo o sledečih nasvetih in da jih je zvezino načelstvo, oziroma zvezin odbor izvršil in sicer:

1. Gospod Fridrik vitez pl. Rokitski predlaga, naj zveza osnuje deželno banko.

Sklep načelstva: Ustanovitev deželne banke v okvirju zveze je vsled sedanje organizacije zveze in gospodarskega združništva izključena, ker bi se s tem moral promet raztegniti na nečlane in posamezne osebe, kar bi bilo proti določbam zvezinih pravil in kar bi tudi kršilo načelo združitve in sodelovanja na isti podlagi osnovanih zadrug. Sicer pa ustanovitev deželne banke, ki bi naj služila splošnosti, ni naloga zveze, ampak deželnega zastopstva.

2. Zastopnik posojilnega društva v Arndorfu predlaga, naj se za odposlance na zvezin občni zbor uvedejo posebni znaki.

Sklep načelstva: Ker je število odposlancev malo, ker se vozijo z različnimi vlaki in v različnem času v Gradec, bi se pričakovani namen ne izpolnil. Predlog je stavljen najbrže na podlagi takega določenega slučaja, ki pa je zagotovo osamljen.

3. Isti zastopnik predlaga, naj se stvari, o katerih se bo na zvezinem občnem zboru razpravljalo, vsaj 14 dni prej naznanijo posameznim, pri zvezi včlanjenim društvom.

Sklep načelstva: Ta zahteva se izpolni že s tem, da se društvom razpošlje povabila z dnevnim redom, kjer je navedeno vse, o čemer se bo na občnem zboru govorilo. Dobesedno pa posameznih

poročil iz raznih vzrokov ne kaže naznanjati.

4. Zastopnik posojilnega društva v Arndorfu svetuje tudi, naj se na zvezinem občnem zboru konstatira, katera pri zvezi včlanjena društva so poslala zastopnike.

Sklep načelstva: Predsedstvo zvezinega občnega zbora se naj naprosi, da dá pred začetkom zvezinega občnega prečitati zapisnik zastopnikov, ki so prijavljeni.

5. Isti zastopnik predlaga tudi, naj se zvezinim članicam pove kreditna meja.

Sklep načelstva: Splošno se kreditna meja ne bo naznanjala, zato pa se naj pri vprašanjih, ki merijo na to, da se ve dotično društvo ravnati, podajo potrebni podatki.

6. Gospod vitez Rokitansky prosi zvezin odbor, naj skuša doseči, da se bo uvedla pri vseh zvezinih posojilnicah enaka obrestna mera.

Sklep načelstva: Ker je v pravilih določeno, da smejo posamezne posojilnice določiti krajevnim razmeram primerno obrestno mero, bi se lahko kaka sprememba dosegla le na ta način, da bi revizorji o priliki revizije svetovali, naj se določi primernejša obrestna mera.

Ti sklepi so se zanimancem raznanili, oziroma že izvršili.

Se vzame na znanje.

(Pride še.)

III.

Izkaz o kontokorentnem poslovanju zveze gospodarskih zadrug na Štajerskem meseca septembra 1908. (Promet z denarjem in blagom).

A. Posojilnice.

posojilnice	Konto vloge				Konto kredita			
	Povračila vlog		Vloge		Krediti		Povračila kreditov	
	K	v	K	v	K	v	K	v
Stanje dne 31. avgusta 1908	—	—	7,861.187	17	2,261.505	54	—	—
Promet septembra 1908 . . .	223.346	05	321.339	98	114.238	97	85.477	47
Skupaj	223.346	05	8,182.527	15	2,375.744	51	85.477	47
Proč vračila	—	—	223.346	05	85.477	47	—	—
Stanje dne 30. septembra 1908	—	—	7,959.181	10	2,290.267	04	—	—

B. Druge kmetijske zadrug in društva.

Kmetijske zadrug	Konto vloge				Konto kredita			
	Povračila vlog		Vloge		Krediti		Povračila kreditov	
	K	v	K	v	K	v	K	v
Stanje dne 31. avgusta 1908	—	—	1.478	66	579.507	69	—	—
Promet septembra 1908 . . .	—	—	—	—	11.245	40	6.095	05
Skupaj	—	—	1.478	66	590.753	09	6.095	05
Proč vračila	—	—	—	—	6.095	05	—	—
Stanje dne 30. septembra 1908	—	—	1.478	66	584.658	04	—	—

Ves promet posojilnih društev zveze meseca septembra 1908 K 744.402.47

Ves promet ostalih gospodarskih zadrug in društev meseca septembra 1908 " 17.340.45

Stanje vseh vlog koncem septembra 1908 " 7,960.659.76

Stanje vsega kredita " " 1908 " 2,874.925.08

Uvoz blaga v septembra 1908 " 92.689.71

Izvoz " " " 1908 " 10.771.51

Skupni promet septembra 1908 K 200.408.22

Število pridruženih posojilnih društev koncem septembra 1908: 266.

Število ostalih pridruženih gospodarskih zadrug in društev koncem septembra 1908: 64.

Vabimo p. n. okrajne zastope in občine, kakor tudi cenjene družbine ude, da inserirajo v „Gospodarskem Glasniku“. Cena je nizka. Ako se večkrat inserira in večji inserati, damo primeren popust. Naročila se naj blagovoljivo vposlati naravnost družbini pisarni.

Oznanila „Gospodarskega Glasnika“ za Štajersko.

Anton Löschnigg

veletržec s papirjem, Gradec, Griesgasse 4

priporoča:

Debeli papir za vlaganje v sode in zaboje za jabolka. Zavojni papir za namizno sadje. Fino papirjevo volno za opremljanje in zavijanje jabolčnih jerbasov in zabojev. Bele in barvaste zrezke svilenega papirja za nalaganje. Etikete, servijete in vrečice za sadje. Pravi pergamentni zavoj v zvitkih za prožiljanje sadja, perotnine, grozdja, sira, nadalje Hofheimske in dunajske pase za lovljenje mrčesa, Him in nalman papir v zvitkih za lovljenje gosenc. 40a—24

Vzorci in ceniki na razpolago.

Seno in slamo

stisnjeno v zvežnje, najboljšo blago, ponujajo v 200 centnih pošiljках 349a—2
Evald Tappert & Co.
Stettin, Nemčija.

Oznanila

v „Gospodarskem Glasniku“ dosežejo pri veliki izdaji največjo razširjatev.

ni milov mehur! milo

Že dolgo mu dajejo avstrijske gospodinje prednost pred vsemi drugimi. SCHICHTOVO MILO izdeluje — pri vedno jednaki izvrstni kakovosti — iz najčistejših in najfinejših snovij. Rahlo drgnjenje že zadostuje — kajti SCHICHTOVO MILO raztopi s svojim posebno zmožnostjo čiščenje brez kuhanja, vretja in težkega dela vsako nesnago. Pri uporabi SCHICHTOVEGA MILA si prihranite mnogo časa, denarja in dela.

Čistost SCHICHTOVEGA MILA se jamči s 25.000 K. 217a—7

Cepike

Ia kvalitete vse h običajnih trsnih vrst na navadnih podlagah imajo na prodaj: I. štajerska trsničarska zadruga, pošta Juršinci pri Ptuj, trsničarska zadruga pri Sv. Bolfenku pri Središču, trsničarska zadruga v Ljutomeru, trsničarska zadruga v Žetalah pri Rogatecu. Ceniki se na zahtevo pošljejo brezplačno. 362a—12

Gospode naročevavce

uljudno prosimo, naj se pri kupovanju blagovoljivo sklicevati na naš list.